

3/2019

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Valtioneuvoston asetukset 4

• OIKEUSTAPAUKSET • Korkein oikeus 4 • Korkein hallinto-oikeus 8 • KKO:n valitusluvat 15

➔ VAHVISTETUT LAIT

● Laki vuosilomalain muuttamisesta (346/2019)

HE 219/2018
TyVM 13/2018

Laki tuli voimaan 1.4.2019.

Vuosilomalain muutoksilla turvataan työntekijälle EU-lainsäädännössä edellytetty oikeus neljän viikon palkalliseen vuosilomaan, vaikka hän olisi joutunut olemaan pois työstä sairauden tai lääkinnällisen kuntoutuksen vuoksi. Lisäksi pidennetään aikaa, jonka kuluessa työntekijä voi pitää työkyvyttömyyden vuoksi siirretyn vuosilomansa.

Uusia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran 1.4.2019 alkaalta lomanmääräytymisvuodelta ansaittaviin lomiin.

● Laki yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain muuttamisesta (347/2019)

HE 97/2018
TyVM 12/2018

Laki tuli voimaan 1.4.2019.

Lakiin yksityisyyden suojasta työelämässä (ns. työelämän tietosuojalaki) on tehty tietosuojasetuksesta ja kansallisen tietosuojasääntelyn muutoksista johtuvat muutokset. Muutokset ovat pääosin teknisluonteisia tai täsmentäviä. Laissa täsmennetään myös sitä, että työnantaja voi kerätä työntekijän tietoja ilman hänen suostumustaan vain laissa erikseen säädellyissä tapauksissa.

● Laki kansalaisaloitelain muuttamisesta (436/2019)

HE 251/2018
PeVM 11/2018

Laki tuli voimaan 1.6.2019.

Kansalaisaloitelaki uudistui kesäkuun alussa. Muutoksilla halutaan

selkeyttää kansalaisaloitteen vireilepanoa ja täsmentää henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Myös määräaika aloitteen toimittamiseksi eduskunnalle pitenee.

Jatkossa aloitteen kannatusilmoitukset on toimitettava Väestörekisterikeskuksen tarkastettavaksi vuoden kuluessa siitä, kun tarvittavat 50000 kannatusilmoitusta on kerätty. Tällä hetkellä määräaika on kuusi kuukautta. Lisäksi määräaika, jona aloite tulee toimittaa eduskunnalle, pitenee nykyisestä puolesta vuodesta vuoteen. Näin voidaan välttää aloitteen raukeaminen vaalikauden päättyessä.

● Laki rikoslain muuttamisesta ja eräät siihen liittyvät lait (SSK 486–493/2019)

HE 212/2018
LaVM 24/2018

Lait tulivat voimaan 15.4.2019.

Rikoslakiin on lisätty uusi säännös törkeästä lapsenraiskauksesta. Lisäksi lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistusta on korotettu.

Törkeästä lapsenraiskauksesta rangaistaan sitä, joka syyllistyy samalla teolla törkeään raiskaukseen ja törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Säännöksellä muodostetaan yksi rikos koskemaan tapauksia, joissa aiemmin on tuomittu kahdesta eri rikoksesta.

Säännöksen lähtökohtana on, että lapsi ei voi koskaan antaa pätevää suostumusta sukupuoliyhteyteen aikuisen kanssa. Törkeää lapsenraiskausta koskevaa säännöstä sovelletaan väkivaltaa käyttäen tehtyjen raiskausten lisäksi myös tilanteisiin, joissa lapsi on kykenemätön puolustamaan itseään taikka muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan.

Rangaistus törkeästä lapsenraiskauksesta on 4–12 vuotta vankeutta, mikä merkitsee vähimmäisrangaistuksen ankaroitumista kahdella vuodella.

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus on ko-

rotettu aiemmasta 4 vuodesta 6 vuoteen vankeutta. Näin jatkossa voidaan arvioida nykyistä ankaremmin vakavimpia tekoja, jotka eivät kuitenkaan täytä lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistöä.

● Laki vankeuslain muuttamisesta (507/2019)

HE 222/2018
LaVM 19/2018

Laki tulee voimaan 1.7.2019.

Rikosseuraamuslaitos voi jatkossa puuttua vankila-alueilla erilaisten miehittämättömien kulkuneuvojen kulkuun. Tällaisia ovat esimerkiksi kauko-ohjattavat lennokit.

Heinäkuun alussa voimaan tulevassa uudistuksessa Rikosseuraamuslaitos saa oikeuden käyttää teknisiä laitteita, joiden avulla miehittämättömät kulkuneuvot voidaan havaita ja tarvittaessa puuttua niiden kulkuun vankila-alueilla. Tällä pyritään muun muassa estämään luvattomien aineiden tai esineiden kuljettaminen kauko-ohjattavilla lennokeilla.

● Laki rikoslain 2 c luvun muuttamisesta (521/2019)

HE 175/2018
PeVL 56/2018
LaVM 20/2018

Laki tulee voimaan 1.1.2020.

Rikoksenuusijoiden mahdollisuutta ehdonalaiseen vapautumiseen tiukennetaan vuoden 2020 alussa. Uudistuksen on tarkoitus lisätä rikosoikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja hyväksyttävyyttä.

Jatkossa vanki vapautuu ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut puolet vankeusrangaistuksestaan, jos hän ei ole rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana ollut vankilassa. Nykyisin vastaava määräaika on kolme vuotta.

Uudistuksen ulkopuolelle kuitenkin rajataan alle 21-vuotiaana uuden rikoksen tehneet. Näin ol-

len alle 21-vuotias vanki voidaan päästää ehdonalaan vapauteen, kun hän on suorittanut kolmasosan rangaistuksestaan, jos hän ei ole rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana ollut vankilassa. Tältä osin sääntely vastaa nykyistä lainsäädäntöä.

● **Laki poliisilain muuttamisesta, laki tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa ja eräät muut siviilitiedusteluun liittyvät lait (581–589/2019)**

*HE 202/2017
HaVM 36/2018
HaVM 30/2018
PeVL 75/2018
PeVL 35/2018*

Lait tulivat voimaan 1.6.2019.

Lainsäädännöllä parannetaan Suomen mahdollisuuksia suojautua esimerkiksi terrorismilta, vieraiden valtioiden Suomeen kohdistamalta vakoilulta tai elintärkeän infrastruktuurin lamauttamiselta. Uusien toimivaltuuksien, tiedustelumenetelmien tarkoituksena on tuottaa välttämätöntä tietoa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tueksi sekä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Tiedustelumenetelmät siviilitiedustelussa ovat vain suojelupoliisin käytössä ja suojelupoliisi voisi käyttää niitä tietyin edellytyksin myös ulkomailla. Uuden tiedustelulainsäädännön myötä suojelupoliisin esitutkinta- ja pakkokeinotoimivaltuudet poistuvat. Suojelupoliisin toimivaltuudet rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi kuitenkin säilyvät. Uusien lakien tultua voimaan suojelupoliisin tiedonhankinnan painopiste siirtyy nykyistä varhaisempaan vaiheeseen siten, että uhat voidaan havaita ja niihin reagoida nykyistä aiemmin.

● **Laki sotilastiedustelusta ja eräät siihen liittyvät lait (590–593/2019)**

*HE 203/2017
PuVM 9/2018*

Lait tulivat voimaan 1.6.2019.

Uusi laki sisältää säännökset Puolustusvoimien tiedustelutoiminnan kohteista ja tiedustelutoiminnassa noudatettavista periaatteis-

ta, viranomaisten käytössä olevista tiedustelumenetelmistä ja toimivaltuuksien käytöstä päättämistä sekä yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa, tiedustelukielloista ja kansainvälisestä yhteistyöstä sekä sotilastiedustelun ohjauksesta ja sotilastiedustelun valvonnasta puolustushallinnossa.

● **Laki sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta, laki rikoslain 2 a luvun muuttamisesta, laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 28 ja 37 §:n muuttamisesta ja laki vankeuslain 2 luvun 9 §:n kumoamisesta (602–605/2019)**

*HE 178/2018
LaVM 16/2018*

Lait tulevat voimaan 1.1.2021.

Sakon muuntorangaistuksen käyttöä laajennetaan. Toistuvasti samankaltaisiin rikkomuksiin syylistyneen henkilön sakkorikos on jatkossa käsiteltävä tuomioistuimen menettelyssä. Uudistus tulee voimaan 1.1.2021, kun poliisin ja oikeushallinnon tietojärjestelmäuudistukset valmistuvat.

Jos poliisi tai syyttäjä on määrännyt henkilölle vuoden sisällä tehtyjen samankaltaisten tekojen perusteella vähintään kuusi sakko-rangaistusta, seitsemäs rikkomus käsitellään tuomioistuimessa. Tällöin sakko on mahdollista muuntaa vankeudeksi, jos sitä ei saada perityksi.

Päiväsakon muutosuhdetta muutetaan siten, että neljä maksamatonta päiväsakkoa vastaa yhtä päivää vankeutta. Tällä hetkellä kolme päiväsakkoa vastaa yhtä päivää vankeutta. Muuntorangaistuksen enimmäispituus alennetaan 60 päivästä 40 päivään vankeutta.

● **Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa ja siihen liittyvät lait (616–638/2019)**

*HE 242/2018
HaVM 39/2018
PeVL 51/2018*

Lait tulivat voimaan 1.6.2019.

Henkilötietolailla parannetaan poliisin mahdollisuuksia käyttää monipuolisemmin olemassa olevilla toimivaltuuksilla saatua henkilö-

tietoja rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Laissa säädetään myös henkilötietojen käsittelystä poliisin muissa tehtävissä ja suojelupoliisin henkilötietojen käsittelystä. Uudella poliisin henkilötietolailla varmistetaan, että poliisi käsittelee henkilötietoja EU:n ja kansallisen tietosuojalainsäädännön uusien vaatimusten mukaisesti. Laki ei enää ole sidottu rekistereihin tai tietojärjestelmiin, vaan niihin tarkoituksiin, joihin henkilötietoja käsitellään.

● **Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa ja siihen liittyvät lait (639–649/2019)**

*HE 241/2018
HaVM 40/2018*

Lait tulivat voimaan 1.6.2019.

Rajavartiolaitoksen henkilötietolaissa säädetään jatkossa yksittäisten rekisterien ja tietojärjestelmien sijaan tarkoituksista, joihin Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja. Henkilötietojen käsittelytarkoituksia ovat voimassa olevaa lakia vastaavasti rajavalvonta, rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitoksen tutkittavien rikosten selvittäminen sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, Rajavartiolaitoksen tutkittavien rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen, sotilasoikeudenhoito sekä Rajavartiolaitokselle säädetty muut tehtävät, esimerkiksi erilaiset valvontatehtävät.

● **Laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa ja siihen liittyvät lait (650–656/2019)**

*HE 259/2018
HaVM 41/2018*

Lait tulivat voimaan 1.6.2019.

Laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa nykyaikaistetaan ja päivitetään EU:n uusien tietosuojavaatimusten mukaiseksi.

Lakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn Tullin valvontatehtävissä ja rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Muutoin Tullin tehtävissä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n tietosuojasetusta ja kansallista tietosuojalakia.

● **Laki konkurssilain muuttamisesta ja erät siihen liittyvät lait (664-676/2019)**

HE 221/2018
LaVM 23/2018

Lait tulevat voimaan 1.7.2019.

Konkurssilaki uudistuu heinäkuun alussa. Uudistuksen tarkoituksen on yksinkertaistaa ja nopeuttaa konkurssimenettelyä.

Uudistuksessa konkurssin velkaselvittely yksinkertaistuu niin, että pesäluetteluun riittää merkintä suurimmista saatavista ja arvio muiden saatavien kokonaismäärästä. Lisäksi pesänhoitajalle asetetaan velvollisuus ottaa selvät saatavat oma-aloitteisesti huomioon, jos suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteseen liittyviä konkurssisaatavia. Tällä parannetaan erityisesti kuluttajavelkojen ja pienyritysten asemaa.

➔ **VALTIONEUVOSTON ASETUKSET**

● **Valtioneuvoston asetus korkeakoulujen yhteishausta (289/2019)**

Asetus tulee voimaan 1.1.2020.

Asetuksella säädetään korkeakoulujen yhteishausta. Korkeakoulujen nykyinen keväällä järjestettävä yhteishaku jaetaan kahdeksi erilliseksi yhteishauksi. Syksyllä järjestettäisiin edelleen vain yksi yhteishaku, joka vastaisi nykyistä syksyn yhteishakua.

● **Valtioneuvoston asetus kansainvälisten veroriitojen ratkaisumenettelystä (661/2019)**

Asetus tulee voimaan 30.6.2019.

Asetus sisältää velvoitteita, jotka liittyvät kansainvälisten veroriitojen ratkaisumenettelystä annetun lain (530/2019) mukaiseen EU-riitojenratkaisumenettelyyn ja jotka koskevat muita kuin asianomaisia henkilöitä. Velvoitteet koskevat hakemuksen käsittelyä sekä riippumattomien ja pätevien henkilöiden luetteloa ja nimittämistä.

➔ **KORKEIN OIKEUS**

KKO:2019:24

Kiinteistönmuodostamislaki – Rasite – Korvaus

Tonttia A oli käytetty asemakaavan mukaiseen tarkoitukseen tontin B pysäköintialueena jo vuosia ennen kuin tontin B omistaja haki rasitetoimitusta ajoneuvojen pitämistä varten. Korkein oikeus katsoi, ettei tontille A aiheutunut huomattavaa haittaa kiinteistörasitteen perustamisesta ottaen huomioon tontin käyttötarkoitus ja se, ettei kaava mahdollistanut alueelle muuta käyttöä.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, että pysäköintialueen käyttöönoton yhteydessä oli edellytetty, ettei alueen käyttöoikeudesta makseta korvausta. Tontin A omistajalla ei ollut oikeutta saada korvausta kiinteistörasitteen perustamisesta.

KML 156 § 2 mom
KML 162 §

KKO:2019:25

Kansainvälinen prosessioikeus – Suomen tuomioistuimen toimivalta – Euroopan unionin oikeus – Bryssel I -asetus – Kuljetussopimus – Tiekuljetus

Yhtiö A oli sopinut rahdinkuljettaja B:n kanssa koneen kuljetuksesta Porista Sheffieldiin Englantiin. Kone oli kuljetettu kuorma-autolla Porista Raumalle, missä se oli purettu kuorma-autosta ja ajettu omalla konevoimalla laivaan. Merikuljetuksen jälkeen kone oli Hullin satamassa lastattu kuorma-autoon. Kone oli kadonnut tiekuljetuksen aikana Englannissa. A ja A:n vakuutusyhtiö C nostivat vahingonkorvauskanteen B:tä vastaan Satakunnan käräjäoikeudessa.

Kuljetus ei kuulunut CMR-sopimuksen ja tiekuljetussopimuslain kansainvälisiä kuljetuksia koskevan sääntelyn alaan, eivätkä tiekuljetussopimuslain tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset soveltuneet. Asiassa ei ollut näytetty, että osapuolet olisivat sopineet oikeuspaikasta. Käräjäoikeus oli tavarankuljetusta koskevan sopimuksen lähetyspaikan tuomioistuimena Bryssel I -asetuk-

sen 5 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen tutkimaan kanteen.

TiekuljetussopimusL 1 §
Bryssel I -asetus (44/2001) 5 artikla 1 kohta

KKO:2019:26

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen Euroopan unionin oikeus

Liettuan kansalainen A oli tuomittu Turkissa vankeusrangaistukseen siellä tekemästään rikoksesta. Turkki pyysi Suomea luovuttamaan hänet rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Kun A ei asunut pysyvästi Suomessa, unionin kansalaisuus ei estänyt hänen luovuttamistaan eikä myöskään edellyttänyt sen selvittämistä, voisiko hän suorittaa rangaistuksen Liettuassa. (Ks. KKO 2019:12)

A vastusti luovuttamista muun ohella sillä perusteella, että hän joutuisi epäinhimillisesti kohdelluksi Turkin vankilaolosuhteiden vuoksi. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltion on tarkistettava, ettei unionin kansalaisen luovuttamisella loukata Euroopan unionin perusoikeuskirjan 19 artiklassa taattuja oikeuksia. Todettuaan, että kansainvälisen selvityksen mukaan olosuhteet Turkin vankiloissa voivat olla epäinhimilliset, Korkein oikeus pyysi Turkilta lisäselvitystä vankilaolosuhteista siinä vankilassa, johon A oli tarkoitus sijoittaa. Pyydettyä lisäselvitystä ei annettu.

Korkein oikeus katsoi, että A:lla oli luotettavasti todennettu ja todellinen vaara epäinhimillisestä kohtelusta, jos hänet luovutetaan Turkkiin. Oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa Korkein oikeus katsoi, ettei luovutuspyyntöön voitu suostua.

SEUT 18 artikla
SEUT 21 artikla
Euroopan unionin perusoikeuskirja 19 artikla

KKO:2019:27

Perintökaari – Testamentti – Testamentin peruuttaminen

A oli vuonna 1980 tehnyt B:n hyväksi yleistestamentin. Siihen sisältyi myös määräys, jonka mukaan A:n omaisuus menee kahdelle yleishyödylliselle yhdistykselle,

jos B on kuollut ennen A:ta. A oli vuonna 2004 tehnyt B:n kanssa keskinäisen yleistestamentin muistamatta aikaisemmin tekemäänsä testamenttia. Vuonna 2004 tehdysä testamentissa ei ollut määräyksiä muista testamentinsaajista eikä aikaisemmin tehdyn testamentin voimassaolosta. B kuoli ensin. A:n kuoltua yhdistykset vaativat vahvistettavaksi, että A:n niiden hyväksi vuonna 1980 antama testamenttimääräys oli edelleen voimassa.

Korkein oikeus katsoi, että A:n testamenttaustahto ilmeni vuonna 2004 tehdystä, hänen koko omaisuuttansa koskevasta yleistestamentista. Kyseisestä testamentista ei ilmennyt A:n tahdon olleen, että hänen omaisuutensa menisi yhdistyksille. Aikaisempi testamentti oli siten tullut peruutetuksi uudella testamentilla, minkä takia yhdistysten vaatimus hylättiin. (Ään.)

PK 10 luku 5 § 1 mom

KKO:2019:28

Työsopimus – Työsopimuksen ehdot – Koulutuskustannukset – Kilpailukiello – Kohtuuttomat ehdot – Sopimusehdon sovittelu

A oli lokakuussa 2013 allekirjoitetun työsopimuksen perusteella työskennellyt B Oy:n palveluksessa provisio-palkkaisena kiinteistönvälittäjänä toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Työsopimuksen ehdon mukaan A oli velvollinen korvaamaan B Oy:lle sellaiset LKV-tutkintoon ja muuhun erikoistumiseen tähtäävistä koulutuksista aiheutuneet kustannukset, jotka olivat syntyneet 24 kuukauden aikana ennen työsuhteen päättymistä, jos hän aloitti kuuden kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä kilpailevan välitystoiminnan. A oli irtisanonut työsopimuksen päättymään tammi-kuussa 2015 ja siirtynyt kilpailevan yhtiön palvelukseen. B Oy oli tämän jälkeen vaatinut A:lta sopimusehdon perusteella korvausta koulutuskustannuksista.

Korkein oikeus katsoi, että asiassa ei ollut sovellettava kilpailukieltosopimusta koskevaa työsopimuslain 3 luvun 5 §:ää. Työsopimukseen sisältyvän ehdon soveltaminen oli kuitenkin kohtuutonta, kun huomioon otettiin muun muassa koulutuksen laatu, sovitun korvauksen määrä, kor-

vausvelvollisuuden ajallinen kesto ja A:n palkkaus. (Ään.)

TSL 3 luku 5 §
TSL 10 luku 2 §

KKO:2019:29

Kuolemantuottamus – Törkeä kuolemantuottamus – Pahoinpitely – Rangaistuksen määrääminen – Yhteinen rangaistus – Yhteisen rangaistuksen mittaaminen – Rangaistuslajin valinta

A oli yllättäen lyönyt voimakkaasti B:tä kasvoihin, jolloin B oli kaatunut ja lyönyt päänsä asfalttiin. B oli sairaalassa menehtynyt kallon sisäisiin vammoihin. Hovioikeuden lainvoimaisen syyksilukemisen mukaan A oli syyllistynyt pahoinpitelyyn ja törkeään kuolemantuottamukseen.

Korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden tuomiota, jolla A oli tuomittu yhteiseen 1 vuoden 6 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja sen ohessa 60 tunnin yhdyskuntapalveluun.

RL 6 luku 4 §
RL 6 luku 9 §
RL 7 luku 5 §

KKO:2019:30

Veroulosotto – Ulosottovalitus – Julkisen saatavan vanhentuminen – Yksityishenkilön velkajärjestely – Maksuohjelma

Julkisen saatavan perimiseksi oli ennen sen vanhentumisajan päättymistä toimitettu ulosmittaus. Saatavan vanhentumisen jälkeen velalliselle myönnettiin velkajärjestely ja vahvistettiin maksuohjelma, jonka piiriin vanhentuneen saatavan ei katsottu kuuluneen.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin perustein julkinen saatava olisi kuulunut velkajärjestelyn piiriin eikä velkojalla ollut verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla oikeutta maksun saantiin ulosmitatuista varoista. Ulosottomies oli menetellyt oikein peruuttaessaan ulosmittauksen maksuohjelman saatua lainvoiman. Ks. KKO:2017:21. Vrt. KKO:2014:88.

VJL 3 § 1 mom 3 kohta
VJL 40 §
VeroTpL 21 § 2 mom

KKO:2019:31

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen – Laiton uhkaus – Rikosten yhtyminen – Lainkurrenssi – Toissijaisuuslauseke

Syyttäjä oli vaatinut rangaistusta A:lle virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta sekä kahdesta laittomasta uhkauksesta, kun A oli suusanallisesti uhannut väkivallalla kaupungin lastensuojelutoimessa työskennelleitä kahta sosiaalityöntekijää tai uhannut muuten käyttää väkivaltaa sosiaalityöntekijöiden virkatoimien johdosta. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta tarkemmin ilmenevin perustein, että menettely tulee rikosoikeudellisesti riittävästi arvioiduksi soveltamalla pelkästään virkamiehen väkivaltaista vastustamista koskevaa säännöstä. Tämän vuoksi syyte kahdesta laittomasta uhkauksesta hylättiin. (Ään.)

RL 16 luku 1 §
RL 25 luku 7 §
RL 7 luku 5 §

KKO:2019:32

Turvaamistoimi – Takavarikko

Kysymys oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 §:ssä tarkoitetun takavarikon edellytyksenä olevan hukkamisvaaran arvioinnista. Ks. KKO:1994:132; KKO:1994:133.

KKO:2019:33

Kavallus – Törkeä kavallus

A ja B olivat myyneet yhdessä A:n isän C:n kanssa omistamansa kiinteistön ja pitäneet heille maksetun kauppahinnan kokonaisuudessaan itsellään. A ja B kiistivät C:n kauppahintaosuuden kavallusta koskevan syytteen sillä perusteella, että kiinteistön hankinta oli aikanaan rahoitettu yksin heidän ottamallaan otollolla, jonka maksamiseen C ei ollut osallistunut. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että A ja B eivät olleet syyllistyneet kavallukseen rahoituspanostaan määrältään vastaavan kauppahinnan osalta. Siltä osin kuin myyntihinta ylitti rahoituspanoksen, A:n ja B:n katsottiin syyllistyneen kavallusrikokseen.

KKO:2019:34**Turvaamistoimi – Turvaamistoi-
men peruuttaminen – Patentti –
Lisäsuojatodistus**

Markkinaoikeus oli lääkkeen lisäsuojatodistuksen haltijan A Oy:n vaatimuksesta antamallaan turvaamistoimella kieltänyt B Oy:tä muun ohella tarjoamasta ja tuomasta maahan lisäsuojatodistuksessa tarkoitettujen vaikuttavien aineiden yhdistelmää sisältävää rinnakkaislääkettä.

Turvaamistoimen voimassa ollessa unionin tuomioistuin antoi lisäsuoja-asetusta koskevan ennakkoratkaisun, jossa tulkittiin lisäsuojatodistuksen pätevyyden edellytyksiä. Ennakkoratkaisupyyntö oli esitetty asiassa, joka koski toisessa jäsenvaltiossa myönnetyn vastaavanlaisen lisäsuojatodistuksen pätevyyttä.

Korkein oikeus katsoi, että ennakkoratkaisu oli täsmentänyt oikeustilaa ja horjuttanut oletamaa lisäsuojatodistuksen pätevyydestä. B Oy:n vaatimuksesta Korkein oikeus määräsi turvaamistoimen peruutettavaksi, koska turvaamistoimen edellytykset eivät enää täyttyneet.

OK 7 luku 3 §
OK 7 luku 8 §
Asetus (EY) N:o 469/2009 3 art
a alakohta

KKO:2019:35**Työsopimus – Työpalkka – Työ-
suorituksen estyminen – Syrjintä –
Yhdenvertaisuuslaki – Hyvitys**

Ammattiliitto oli julistanut alalle perehdytyskiellon, jonka mukaan vuokratyöntekijöitä ei perehdytetty eikä koulutettu työtehtäviin. Työtaistelun piiriin kuulunut työntekijä oli kieltäytynyt kahtena päivänä perehdytyskiellon takia työnantajan hänelle osoittamista perehdyttämistehtävistä, mutta hän oli ilmoittanut olevansa käytettävissä tavanomaisiin lajittelu- ja jakelutehtäviinsä. Työnantaja oli lähettänyt työntekijän kotiin molempina päivinä, eikä ollut maksanut hänelle palkkaa loppupäivän tunneilta. Työntekijä vaati kanteessaan, että työnantaja velvoitetaan suorittamaan hänelle täysi palkka kyseisiltä tunneilta sekä yhdenvertaisuuslain mukais- ta hyvitystä ammattiyhdistystoi-

mintaan perustuvan syrjinnän vuoksi.

Korkein oikeus katsoi, että työntekijän kieltäytyttyä työtaistelun vuoksi hänelle osoitetusta perehdyttämistyöstä työnantaja ei ollut velvollinen hyväksymään häneltä sellaista työsuoritusta, joka olisi käsittänyt vain lajittelu- ja jakelutyötä. Koska työnteko ei ollut estynyt työnantajasta johtuvasta syytä vaan työtaistelun vuoksi, työnantaja ei ollut velvollinen maksamaan palkkaa työnteon estymisen ajalta. Työnantaja ei ollut menettellyllään syrjinyt työntekijää ammat- tiyhdistystoimintaan osallistumisen takia. (Ään.)

TSL 2 luku 12 § 1 mom
YhdenvertaisuusL 8 § 1 mom
YhdenvertaisuusL 10 §

KKO:2019:36**Salassapitorikos – Pakkokeino –
Telekuuntelu – Ylimääräinen
tieto – Todistelu – Hyödyntämis-
kielto**

Syyttäjä oli salassapitorikosta koskeneen syytteen tueksi nimennyt todisteeksi pakkokeinolaissa tarkoitettua ylimääräistä tietoa sisältävän telekuuntelutalteen ja salassapitorikoksesta epäillyn esitut- kinnassa antaman loppulausun- non, jossa oli selostettu tallenne- tusta puhelinkeskustelusta ilmi käyneitä tietoja. Korkeimman oi- keuden ratkaisussa lausutuun pe- rustein telekuuntelutalteen ja lop- pulausunto asetettiin hyödyntä- miskieltoon. (Ään.)

PakkokeinoL 10 luku 55 §
PakkokeinoL 10 luku 56 §
OK 17 luku 25 §
RL 38 luku 1 §
RL 38 luku 2 §

KKO:2019:37**Lapsen palauttaminen – Asuin-
paikka – Suostumus – Haagin
sopimus – Bryssel IIa -asetus**

A ja B sekä heidän yhteisessä huol- lossaan oleva lapsensa olivat asu- neet yhdessä Belgiassa kevästä 2016 lukien B:n työkomennuksen vuoksi. Kun lapsi oli 5-vuotias, B:n työ päättyi ja perhe matkusti yh- dessä Suomeen 1.10.2018. A vaati, että lapsi määrätään palautetta- vaksi Belgiaan. Kysymys siitä, oli- ko lapsen asuinpaikkavaltio Belgia vai Suomi. Lisäksi kysymys siitä,

oliko A hyväksynyt lapsen muut- tamisen Suomeen. (Ään.)

Haagin sopimus 3 art, 12 art
Bryssel IIa -asetus 2 art 11 kohta,
11 art
L lapsen huollosta ja tapaamisoi-
keudesta 30 §, 32 § 2 mom

KKO:2019:38**Kiinteistöosakeyhtiö – Huoneis-
ton ottaminen yhtiön hallintaan**

Kiinteistöosakeyhtiön yhtiöjärjes- tyksen mukaan huoneiston A käyt- tötarkoitus oli kokoushuoneisto ja huoneiston I myymälä. Kiinteistö- osakeyhtiö oli hakenut rakennus- lupaa huoneiston A käyttötarkoi- tuksen muuttamiseksi myynti- näyttelytilaksi. Huoneistoihin oi- keuttavat osakkeet omistava yh- distys oli haetun rakennuslupan mukaisesti yhdistänyt huoneistot yhdeksi tilaksi ja vuokrannut ne tiloissa toimivalle askartelutarvi- kemyymälälle. Kiinteistöosake- yhtiön yhtiökokous päätti ottaa huoneiston A hallintaansa yhtiö- järjestyksen vastaisen käytön pe- rusteella. Yhdistys vaati kantees- saan yhtiökokouksen päätöksen julistamista pätemättömäksi.

Tuomiosta ilmenevin perustein Korkein oikeus katsoi, että osake- huoneistoa oli käytetty oleellisesti vastoin yhtiöjärjestyksestä ilmene- vää aiottua tarkoitusta. Kokonais- arvioinnissaan Korkein oikeus piti rikkomusta kuitenkin vähäisenä. Kun kiinteistöosakeyhtiön yhtiö- järjestyksen mukaiset huoneiston haltuun ottamisen edellytykset ei- vät täyttyneet, yhtiökokouksen päätös julistettiin pätemättömäksi. (Ään.) Ks. KKO:2017:22; KKO:1992:9.

KKO:2019:39**Oikeudenkäyntimenettely –
Asianomistaja – Puhevalta –
Tutkimatta jättäminen – Sanan-
vapaus – Sananvapauden käyt-
täminen joukkoviestinnässä –
Verkkoviestin hävittämismääräys**

A oli vaatinut lainvastaisiksi väit- tämiensä verkkoviestien poista- mista yleisön saatavilta ja hävittä- mistä. Käräjäoikeus oli tutkinut vaatimuksen ja hyväksynyt sen osittain.

Hovioikeus, jonne sekä A että hänen vastapuolensa valittivat, oli jättänyt A:n verkkoviestin hävittä- mismääräystä koskevan vaati-

muksen tutkimatta sillä perusteella, että A ei ollut esittänyt selvitystä siitä, että syyttäjä olisi tehnyt päätöksen jättää verkkoviestien poistamis- ja hävittämisaatimus esittämättä tai että esitutkinta asiassa olisi päätetty jättää toimittamatta tai lopettaa.

Korkein oikeus katsoi, ettei A:n oikeus vaatia sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 22 §:n 3 momentin nojalla verkkoviestin hävittämismääräystä ollut syyttäjään nähden toissijainen eikä hovioikeuden olisi siten tullut esittämällään perusteella jättää vaatimusta tutkimatta.

L sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 22 § 3 mom

KKO:2019:40

Rikosoikeuden ajallinen ulottuvuus – Lievemman lain periaate – Metsästysrikkomus

A oli luvallisen hirvenmetsästyksen yhteydessä huolimattomuudesta ampunut naarashirven, jota seurasi vuotta nuorempi vasa. Tekohetkellä voimassa olleen metsästysasetuksen säännöksen mukaan vasan seuraama hirvinaaras oli aina rauhoitettu, joten teko oli metsästysrikkomuksena rangaistava. Tekohetken jälkeen metsästysasetusta oli muutettu siten, että tuomitsemishetkellä voimassa olleen säännöksen mukaan vasan seuraama hirvinaaras ei ollut varsinaisella hirvenmetsästyskaudella rauhoitettu.

Korkein oikeus katsoi, että uusi sääntely rauhoitussäännökselle esitettyine perusteineen osoitti suhtautumisen teon rangaistavuuteen muuttuneen. Asiassa oli sovellettava tuomitsemishetkellä voimassa olevaa rauhoitussäännöstä, jonka mukaan A:n menettely ei ollut rangaistavaa. Syyte hylättiin. (Ään.)

RL 3 luku 2 §
MetsästysL 74 §
MetsästysA 25 §

KKO:2019:41

Kiinteistön kauppa – Kaupan purkaminen – Laatuvirhe

Ostajat olivat vaatineet kiinteistön kaupan purkamista sillä perusteella, että 1950-luvulla rakennetun asuinrakennuksen kellarin sokkeleissa ja asuinkeuhkon betonilaa-

tassa oli kivihiilipikeä eli kreosootia, josta haihtui terveydelle haitallisia PAH-yhdisteitä asuinhuoneisiin. Pyydettyään asiantuntijalauseannon Korkein oikeus katsoi jääneen näyttämättä, että kiinteistössä olisi ollut laatuvirhe.

MK 2 luku 17 § 1 mom 5 kohta

KKO:2019:42

Oikeudenkäyntikulut – Valituksen peruuttaminen

Hovioikeus oli hylännyt A Oy:n kanteen, jossa A Oy oli vaatinut B Oy:ltä korvausta B Oy:n työntekijän aiheuttamasta vahingosta, ja velvoittanut A Oy:n korvaamaan B Oy:n oikeudenkäyntikulut. Kyseisen vahingon aiheuttanut työntekijä oli hovioikeuden tuomion jälkeen suorittanut A Oy:lle korvauksen vahingosta mutta vaatinut seuraavana päivänä suorituksen palauttamista. A Oy:n valitettua hovioikeuden tuomiosta Korkeimpaan oikeuteen työntekijä oli ilmoittanut, ettei hän enää vaadi suoritustaan takaisin. Tämän jälkeen A Oy ilmoitti, ettei se enää vaadi B Oy:n velvoittamista suorittamaan korvausta, mutta esitti vaatimuksen siitä, että B Oy:n vahvistetaan työnantajana olevan vastuussa vahingosta.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin perustein B Oy velvoitettiin korvaamaan A Oy:n oikeudenkäyntikulut. (Ään.)

OK 21 luku 1 §

KKO:2019:43

Ammattitauti – Tapaturma-korvaus – Syy-yhteys

A oli työskennellyt tiloissa, joissa oli todettu kosteusvaurioita. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla A:lla todetun astman ei katsottu todennäköisesti pääasiallisesti aiheutuneen altistumisesta kosteusvauriomikrobeille työpaikalla. A ei siten ollut astman johdosta oikeutettu korvaukseen ammattitautin perusteella.

KKO:2019:44

Maksuvälinepetos – Laillisuusperiaate – Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

A oli hankkinut väärää lounasasetteita ja käyttänyt niistä osan itse sekä luovuttanut osan niistä edel-

leen. Käräjäoikeus luki menettelyn syyksi maksuvälinepetoksena, kun taas hovioikeus katsoi A:n syyllistyneen väärennykseen.

Ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla Korkein oikeus katsoi, että A:n menettelyä oli pidettävä maksuvälinepetoksena. (Ään.)

RL 37 luku 8 §

RL 3 luku 1 §

KKO:2019:45

Työsopimus – Määräaikainen työsopimus – Vuokratyö

Henkilöstön vuokrausta harjoittava yhtiö oli tehnyt työntekijöiden kanssa useita peräkkäisiä määräaikaisia työsopimuksia. Työsopimusten ehtojen mukaan työsuhde päättyi vuokratyörytymisen asiakasyhtiön työntekijää koskevan toimeksiannon päättyessä työsopimuksessa arvioituna päivänä. Kun työsopimuksista ilmenevien syiden perusteella työnantajan työvoiman tarvetta ei voitu arvioida tilapäiseksi ja kun työnantaja ei ollut muuta selvittänyt, työsopimuksia oli pidettävä toistaiseksi voimassa olevina, ja työntekijöillä oli oikeus irtisanomisajan palkkaan ja lomakorvauksiin.

Työntekijöillä ei ollut oikeutta korvaukseen työsopimusten perusteettomasta päättämisestä, koska työnantajalla olisi ollut oikeus irtisanoa työsopimukset tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla ja koska työsopimusten päättämiseen ei ollut liittynyt työntekijöitä loukkaavia piirteitä.

TSL 1 luku 3 § 2 mom (55/2001)

TSL 1 luku 3 § 2 mom (1224/2010)

TSL 12 luku 2 §

KKO:2019:46

Varkausrikos – Varkaus – Törkeä varkaus

Moottoripyörää, jonka arvo oli 9500 euroa, ei pidetty törkeän varkauden tunnusmerkistössä tarkoitettuna erittäin arvokkaana omaisuutena. (Ään.) Ks. KKO:2015:52; KKO:2018:47.

RL 28 luku 2 §

KKO:2019:47

Murhan yritys

A oli asettanut räjähdyspanoksen sisältäneen laukan autokatoksessa

olleen B:n henkilöauton päälle. Kun B oli seuraavana aamuna koskenut laukkuun, panos oli räjähtänyt ja aiheuttanut B:lle vakavia vammoja. A tuomittiin murhan yrityksestä sillä perusteella, että hän oli vakaasti harkiten yrittänyt tappaa B:n, mutta ei sillä perusteella, että teko olisi aiheuttanut vakavaa yleistä vaaraa, koska muiden henkilöiden hengelle ja terveydelle ei ollut aiheutunut konkreettista vaaraa.

RL 21 luku 2 §

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2019:41

Kunnallisia – Tilinpäätös – Oikeat ja riittävät tiedot – Kunnan toiminnan tulos ja taloudellinen asema – Poistosuunnitelma – Poistoajat – Varovaisuuden periaate – Poistojen ja poistonalaisten investointien vastavuus – Pysyvät vastaavat – Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeet – Tilinpäätöksen liitetiedot

Hallinto-oikeus oli kumonnut B:n valituksesta kaupunginvaltuuston päätöksen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä lainvastaisena. Hallinto-oikeuden mukaan muutetun poistosuunnitelman käyttäminen tilinpäätöksessä oli merkinnyt poistojen määrän alenemista ja osaltaan johtanut keskimääräisten suunnitelman mukaisten poistojen ja keskimääräisten poistonalaisten investointien merkittävään erotukseen. Hallinto-oikeus oli katsonut, etteivät hyödykkeiden taloudelliset pitoajat olleet tosiasiaa olennaisesti pidentyneet aiempaan nähden ja tilinpäätöksessä käytetyt poistot olivat varovaisuuden periaate huomioon ottaen olleet liian alhaiset. Tilinpäätöksen ei ollut sen johdosta katsottava antaneen kuntalain edellyttämällä tavalla oikeita ja riittäviä tietoja kunnan toiminnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta.

Korkein hallinto-oikeus kumosi kaupunginhallituksen valituksesta hallinto-oikeuden päätöksen. Kor-

kein hallinto-oikeus katsoi toisin kuin hallinto-oikeus, että kaupunki oli esittänyt asianmukaisesti perustellut syyt poistosuunnitelman muuttamiselle. Käytetyt poistoajat olivat kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen määrittelemissä rajoissa, yleisohjeen mukaisen poistoaikojen alarajoja pidempien poistoaikojen käyttämisestä oli perusteltu eikä asiassa ollut osoitettu, että jonkun hyödykkeen tai hyödykeryhmän taloudellinen pitoaika olisi poikennut poistosuunnitelman mukaisesta pitoajasta. Tilinpäätöksessä oli annettu myös tieto suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien erotuksesta, selvitetty syitä mainitun erotuksen olennaisuudelle sekä arvioitu poistosuunnitelman tarkistamistarvetta. Kaupungin vastuunalaisella tilintarkastajalla ei tilintarkastuskertomuksessaan ollut huomauttamista tilinpäätöksestä, ja hänen lausuntonsa mukaan tilinpäätös antoi oikeat ja riittävät tiedot kaupungin taloudellisesta tilanteesta.

Kun vielä otettiin huomioon, että poistosuunnitelma kuvasti kirjanpitovelvollisen omaa perusteltua käsitystä poistettavien hyödykkeiden taloudellisesta pitoajasta, kaupunginvaltuuston hyväksymän tilikautta 2012 koskevan tilinpäätöksen voitiin katsoa antaneen oikeat ja riittävät tiedot kaupungin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Näin ollen korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei kaupunginvaltuusto ollut menetellyt lainvastaisesti hyväksyessään kaupungin vuoden 2012 tilinpäätöksen.

Kuntalaki (365/1995) 67 §, 68 § (519/2007) 1–3 momentti, 68 a § (519/2007) 1 momentti, 69 § (519/2007) 1 momentti ja 73 § (519/2007) 1 momentti 2 kohta
Kuntalaki (410/2015) 147 § 1 momentti ja 149 § 1 momentti
Vesihuoltolaki (119/2001) 20 §
Kirjanpitolaki 1 luku 3 §, 3 luku 2 § (1304/2004) 1 momentti, 3 § (1304/2004) 1 momentti 3 ja 6 kohta, 2 momentti 2 kohta ja 3 momentti, 5 luku 5 § (1304/2004) 1 momentti ja 5 a § (1304/2004) 1 momentti
Kirjanpitoasetus 2 luku 3 § 1 momentti 3 kohta
Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (17.11.2009)
Kirjanpitolautakunnan kuntajaos-

ton yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista (17.11.2009)
Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista (15.11.2011)

KHO:2019:49

Ampuma-ase – Hallussapitoluvan peruuttaminen – Peruuttamiseen liittyvä kuuleminen – Velvollisuus ilmoittaa oikeudesta käyttää avustajaa

Asiassa oli kysymys siitä, oliko poliisilaitos menetellyt lainvastaisesti siltä osin kuin A:lle ei ollut ilmoitettu oikeudesta käyttää avustajaa A:n ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttamista koskevassa kuulemisessa.

Ampuma-aselain mukaisessa ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttamista koskevassa asiassa ei ollut kysymys rangaistukseen verrattavan seuraamuksen määräämisestä. Luvanhaltijaan ei siten tullut tällaisessa asiassa soveltaa kuulemisessa rikoksesta epäiltyä koskevia esitutkintalain säännöksiä.

Ampuma-aselain 98 §:n mukaan poliisitutkinta ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan peruuttamista koskevassa asiassa toimitettiin poliisilain 6 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön oikeuteen vaikuttavan seikan selvittämiseksi ja luvan haltijaan sovellettiin poliisitutkinnassa esitutkintalain 4 luvun 10 §:n asianosaista koskevia säännöksiä. Esitutkintalain mukaan asianosaisella oli oikeus käyttää valitsemaansa avustajaa esitutkinnassa. Esitutkintalaissa ei ollut kuitenkaan säädetty poliisille yleistä velvollisuutta ilmoittaa asianosaiselle tästä oikeudesta. Esitutkintalain tai muunkaan lain mukaan poliisilaitoksella ei siten ollut velvollisuutta ilmoittaa luvan haltijalle hänen oikeudestaan käyttää avustajaa kuulemisessa. Poliisilaitoksen oli kuitenkin huolehdittava, että luvanhaltijan oikeus käyttää avustajaa kuulemisessa tosiasiallisesti toteutui hänen sitä halutessaan.

Hallintolaki 5 § 1 momentti ja 12 § 1 momentti
Ampuma-aselaki 98 §
Poliisilaki 6 luku 1 § ja 2 § 1 ja 2 momentti

Esitutkintalaki 4 luku 10 § 1 momentti
Ks. myös KHO 2013:172.

KHO:2019:52

Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle – Julkinen hankinta – Kuntien välinen yhteistoimintasopimus – Vastuukuntamalli – Julkista hankintaa koskeva sopimus – Toimivallan siirto – Hankintayksiköiden välinen horisontaalinen yhteistyö – Sidosyksikkö – Joukkoliikenne-laissa tarkoitettu toimivaltainen viranomais- ja Vammaisten henkilöiden kuljetukset

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli kysymys siitä, oliko vammaisten henkilöiden kuljetusten ostaminen A Oy:ltä julkisia hankintoja koskeva sopimus, joka olisi tullut kilpailuttaa.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ensimmäiseksi ratkaistavana, oliko sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä koskeva B:n ja C:n kaupunkien ja D:n kunnan välinen yhteistoimintasopimus luonteeltaan vuoden 2004 hankintadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävä toimivallan siirtämistä koskeva järjestely tai oliko yhteistoiminnassa kysymys sellaisesta hankintoja koskevasta hankintaviranomaisten yhteistyöstä, jota ei koskenut kilpailuttamisvelvollisuus mainitun direktiivin perusteella, vai oliko kysymys jostain kolmannelta vaihtoehdosta.

Jos kysymyksessä oli jompi-kumpi edellä kuvatuista tilanteista, asiassa oli seuraavaksi ratkaistavana, voiko B:n kaupunki hankkia kuljetuspalveluja myös C:n kaupungin ja D:n kunnan puolesta ilman, että kysymyksessä katsottaisiin olevan julkisia hankintoja koskeva sopimus.

Lisäksi kysymys oli siitä, kohdistuiko A Oy:n liikevaihdosta niin suuri osa B:n kaupunkiin, että yhtiötä oli pidettävä B:n kaupungin määräysvallassa olevana yksikkönä. Merkityksellistä tältä osin oli, laskettiin B:n kaupunkiin kohdistuvaan liikevaihtoon myös yhtiön liikevaihto seudullisesta liikenteestä, jonka B:n kaupunki toimivaltaisena viranomaisena järjesti myös C:n, E:n ja F:n kaupunkien sekä G:n kunnan puolesta joukkoliikennelain ja kyseisten kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen perusteella.

Korkein hallinto-oikeus päätti esittää unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklassa tarkoitettussa ennakkoratkaisupyyntönsä seuraavat kysymykset:

1) Onko julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekemettelyjen yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY 1 artiklan 2 kohdan a alakohtaa tulkittava niin, että kysymyksessä olevan kaltaisen kuntien yhteistoimintasopimuksen mukainen vastuukuntamalli täyttää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävän toimivallan siirron (C-51/15 Remondis) tai kilpailuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle jäävän horisontaalisen yhteistyön (C-386/11 Piepenbrock oikeuskäytäntöviittauksineen) edellytykset vai onko kysymys jostain kolmannelta vaihtoehdosta?

2) Mikäli yhteistoimintasopimuksen mukainen vastuukuntamalli täyttää toimivallan siirron edellytykset, pidetäänkö toimivallan siirron jälkeisissä hankinnoissa hankintayksikkönä toimivallan saanutta viranomaista ja voiko tämä viranomais muiden kuntien sille siirtämän toimivallan nojalla vastuukuntana hankkia omalta sidosyksiköltään kilpailuttamatta palveluita myös siltä osin kuin palvelujen hankkiminen ilman vastuukuntarakennetta olisi kuulunut toimivallan siirtäneille kunnille niiden omana tehtävänä?

3) Mikäli yhteistoimintasopimuksen mukainen vastuukuntamalli sen sijaan täyttää horisontaalisen yhteistyön edellytykset, voivatko yhteistoiminnassa mukana olevat kunnat hankkia kilpailuttamatta palveluita yhdeltä yhteistyössä mukana olevalta kunnalta, joka on hankkinut ne kilpailuttamatta omalta sidosyksiköltään?

4) Arvioitaessa, harjoittaako yhtiö pääosaa toiminnastaan yhtiössä määräysvaltaa käyttävän kunnan hyväksi, otetaanko kuntaan kohdistuvaa liikevaihtoa laskettaessa huomioon kunnan omistaman, rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus) mukaista liikennet-

tä harjoittavan yhtiön liikevaihto, joka kertyy yhtiölle kunnan palvelusopimusasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena järjestämästä liikenteestä?

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) 3 §
Julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007) 5 § 1 ja 4 kohta sekä 10 §
Kuntalaki (365/1995) 76 § 1 ja 2 momentti sekä 77 § 1 momentti
Kuntalaki (410/2015) 8 § 1–3 momentti, 49 § 1 ja 2 momentti, 50 § 1 ja 2 momentti, 51 § 1 ja 2 momentti sekä 52 § 1 momentti
Joukkoliikennelaki (869/2009) 12 § 3 momentti (1219/2011), 4 § 1 ja 2 momentti, 5 § 2 momentti, 6 §, 14 § 1 (1007/2010) ja 4 momentti
Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekemettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY 1 artikla 2 kohta a ja d alakohta (vuoden 2004 hankintadirektiivi)
Rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1370/2007 2 artikla j alakohta sekä 5 artikla 2 kohta
Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 267 artikla
Unionin tuomioistuimen tuomiot C-51/15 Remondis (EU:C:2016:985, tuomion 49, 52 ja 55 kohta), C-480/06 komissio v. Saksa (EU:C:2009:357), C-159/11 Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce ym. (EU:C:2012:817) ja C-386/11 Piepenbrock (EU:C:2013:385, tuomion 36 ja 37 kohta), C-340/04 Carbotermo ja Consorzio Alisei (EU:C:2006:308, tuomion 65 ja 67 kohta) ja C-553/15 Undis Servizi (EU:C:2016:935, tuomion 36 ja 37 kohta)

KHO:2019:53

Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle – Julkinen hankinta – Hankintasopimuksen jakaminen osiin – Niiden hankinnan osien määrän rajoittaminen, joista hankintasopimus voidaan tehdä yhden

tarjoajan kanssa – Rajoitusehto – Tarjouspyyntö – Bussiliikenne

Kuntayhtymän järjestämässä bussiliikennettä koskevassa tarjouskilpailussa tarjouspyyntöön otetulla ehdolla oli rajoitettu liikenteen enimmäismäärää, jonka yksi tarjoava yritys tai samaan konserniin tai tarjousyhteenliittymään kuuluvat yritykset voivat voittaa kyseisellä tarjouskilpailukierroksella (rajoitusehto). Hankintaan sovellettiin vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettua lakia (349/2007).

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli kysymys siitä, oliko hankintayksikkö voinut tarjouspyyntöön ottamansa rajoitusehdon mukaisesti rajoittaa niiden hankinnan osien määrää, joista hankintasopimus voitiin tehdä yhden tarjoajan kanssa.

Rajoitusehdon käyttö kyseessä olevassa tarjouskilpailussa oli johdanut siihen, että tarjouskilpailun kohteen, jota korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä oleva A Oy:n valitus koski, oli voittanut kyseisestä kohteesta toiseksi parhaan tarjouksen tehnyt Oy B Ab eikä parhaan tarjouksen tehnyt A Oy. Rajoitusehdon soveltamisen vuoksi A Oy:n tarjouskilpailussa voittama autopäivien määrä oli vähäisempi kuin Oy B Ab:n voittama autopäivien määrä.

Korkein hallinto-oikeus päätti esittää unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa ennakkoratkaisupyynnössään seuraavat kysymykset:

1. Onko vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY (vuoden 2004 erityisalojen hankintadirektiivi) esteenä tulkinnaalle, jonka mukaan hankintayksikkö voi tilanteessa, jossa tarjouksen voi jättää useasta tai kaikista hankinnan osista, rajoittaa tarjouspyyntöön otetulla ehdolla niiden osien määrää, joista hankintasopimus voidaan tehdä yhden tarjoajan kanssa (rajoitusehto)?

2. Kysymyksessä olevassa bussiliikennettä koskevassa tarjouskilpailussa sovelletun rajoitusehdon mukaan tarjoajan voittamien kohteiden autopäivien lukumäärän ylittäessä ehdossa asetetun enim-

mäismäärän siirtyy se kohde, jossa parhaan ja toiseksi parhaan tarjouksen piste-ero kerrottuna kohteesta automäärällä on pienin, kohteesta toiseksi parhaan tarjouksen tehneelle tarjoajalle. Rajoitusehdon soveltaminen saattaa johtaa siihen, että kyseisestä kohteesta parhaan tarjouksen tehnyt tarjoaja saa tarjouskilpailun perusteella kokonaisuudessaan hoidettavakseen vähäisemmän autopäivien määrän kuin kohteesta toiseksi parhaan tarjouksen tehnyt tarjoaja.

a) Voidaanko rajoitusehdon sallittavuutta arvioitaessa ottaa huomioon se, millaiseen konkreettiseen lopputulokseen rajoitusehdon soveltaminen tarjouskilpailussa saattaisi johtaa, vai arvioidaanko asiaa abstraktisti niin, että vuoden 2004 erityisalojen hankintadirektiivin perusteella esillä olevassa asiassa tarkoitettuna kaltaisen rajoitusehdon käyttäminen joko on tai ei ole sallittua?

b) Onko esillä olevassa asiassa tarkoitettuna kaltaisen rajoitusehdon hyväksyttävyyttä arvioitaessa annettava merkitystä ehdon perusteeksi tarjouspyynnössä esitetyille seikoille, jotka liittyvät linja-autoliikenteen kilpailutilanteen säilymiseen pääkaupunkiseudulla sekä suuren liikennemäärän haltuunotosta ja muuttuneiden reittien liikenteen aloituksesta liikenteenhoidon laadulle aiheutuvan tuotannollisen riskin alentamiseen?

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettu laki (349/2007) 2 § 1 ja 2 momentti sekä 54 § 1 momentti

Vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY 10 artikla, 17 artikla 6 kohta a alakohta sekä 55 artikla 1 kohta a ja b alakohta Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 267 artikla

KHO:2019:62

Toimeentulotuen myöntäminen – Perustoimeentulotuki – Kansaneläkelaitos – Turvapaikanhakija – Välttämätön toimeentulo – Vastaanottopalvelut – Ehkäisevä toimeentulotuki

Asiassa oli kysymys siitä, oliko A:lla, joka oli hakenut Suomessa

kansainvälistä suojelua, ollut oikeus perustoimeentulotuen saamiseen ajalle 1.1.–28.2.2017.

Irakin kansalainen A oli hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua. Maahanmuuttovirasto oli 12.2.2016 hylännyt hakemuksen ja päättänyt käännäyttää A:n kotimaahansa. Hänelle määrättiin 30 päivän aika vapaaehtoiselle maasta poistumiselle. Hallinto-oikeus oli 25.10.2016 hylännyt A:n valituksen, minkä jälkeen maasta poistamispäätös on ollut täytäntöönpanokelpoinen. Korkein hallinto-oikeus ei 3.2.2017 antamallaan päätöksellä myöntänyt A:lle valituslupaa.

Saatuun ilmoituksen vastaanottopalvelujen lakkaamisesta A oli hakenut Kansaneläkelaitokselta perustoimeentulotukea. Kansaneläkelaitos hylkäsi 12.1.2017 hakemuksen, ja sen oikaisuvaatimuskeskus hylkäsi oikaisuvaatimuksen 3.4.2017.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että edellä kuvatuissa olosuhteissa A:n kohdalla on tullut soveltaa vastaanottolakia, jonka mukaan on määräytynyt myös hänen oikeutensa vastaanottopalveluiden saamiseen. A:n kohdalla ei siten sovellettu toimeentulotukilain säännöksiä perustoimeentulotuesta. Tätä ei ollut pidettävä yhdenvertaisuuslaissa kiellettynä syrjintänä, kun otettiin huomioon vastaanottolain esitöistä ilmenevät lain tavoitteet. Vastaanottolain 14 a §:n mukaan A:lla oli ollut oikeus saada vastaanottopalveluja hakemalla vapaaehtoista paluuta sen jälkeen, kun poliisi oli ilmoittanut, ettei käännäytys ollut täytäntöönpantavissa viranomaisitoimin. Hänen vastaanottopalvelujensa lakkauttaminen on perustunut hänen omaan ratkaisuunsa olla hakematta vapaaehtoista paluuta.

Vastaanottopalvelujen lakkauttamisen jälkeen A:lla on ollut mahdollisuus hakea ehkäisevää toimeentulotukea oleskelukuntansa sosiaaliviranomaisilta, mikä on turvannut hänen oikeutensa välttämättömään toimeentuloon. Tähän nähden ei ole pidettävä kohtuuttomana, että A:lla ei vastaanottopalvelujen lakkauttamisen jälkeen ole ollut oikeutta perustoimeentulotuen saamiseen. Perustoimeentulotuen epääminen ei loukannut näissä oloissa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa.

Kansaneläkelaitos oli voinut hy-
lätä valittajan perustoimeentulo-
tukea koskevan hakemuksen.
Asiassa ei ollut ratkaistavana A:n
oikeus saada toimeentulotukilais-
sa tarkoitettua ehkäisevää toi-
meentulotukea tai sosiaalihuolto-
lain 12 §:ssä tarkoitettuja välttämä-
töntä huolenpitoa ja toimeentuloa
turvaavia sosiaalipalveluita.
Äänestys 4–1.

Suomen perustuslaki 19 § 1 mo-
mentti
Euroopan ihmisoikeussopimus
3 artikla
Laki kansainvälistä suojelua hake-
van vastaanotosta sekä ihmiskau-
pan uhrin tunnistamisesta ja autta-
misesta 13 § 2 momentti, 14 §,
14 a §, 19 §, 31 §
Sosiaalihuoltolaki 12 § 1 momentti,
12 a §, 29 §
Laki toimeentulotuesta 2 § 1 mo-
mentti, 14 §, 14 a §
Yhdenvertaisuuslaki 8 § 1 mo-
mentti, 11 § 1 momentti
Euroopan parlamentin ja neuvos-
ton direktiivi 2013/33/EU, annettu
26.6.2013, kansainvälistä suojelua
hakevien henkilöiden vastaanottoa
jäsenvaltioissa koskevista vaati-
muksista (uudelleenlaadittu) 3 ar-
tikla, 2 artikla, 17 artikla

KHO:2019:63

**Julkinen hankinta – Käyttö-
oikeussopimus – Koulu- ja päi-
väkotikuvaukset**

Asiassa oli ratkaistavana kysymys
siitä, oliko koulu- ja päiväkotiku-
vauksia koskevassa kaupungin jär-
jestämässä kilpailutuksessa kysy-
mys julkisista hankinnoista anne-
tussa laissa (348/2007) tarkoitetus-
ta julkisesta hankinnasta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
kuten markkinaoikeus, että kau-
pungin ja puitejärjestelyyn valitun
palveluntuottajan välistä sopimus-
ta oli pidettävä julkisista hankin-
noista annetun lain 5 §:n 6 kohdas-
sa tarkoitettuna palveluja koskeva-
na käyttöoikeussopimuksena.

Esillä olleen asian olosuhteissa
kuvauspalvelujen järjestämisessä
oli kysymys kaupungin hoitaak-
seen ottamasta tehtävästä. Palve-
luihin liittyi kaupungin intressi sii-
tä, että palvelut järjestettiin ja ne
hankittiin hinnan ja laadun suh-
teen kokonaistaloudellisesti edulli-
sesti siten kuin kaupunki oli tar-
jouspyynnössään määrittänyt. Jul-
kisia hankintoja koskevan sopi-

muksen määritelmään sisältyvä
vastikkeellisuuden edellytys täytyi,
ja palveluntuottaja otti vasta-
takseen palveluiden hyödyntämi-
seen liittyneen riskin.

Laki julkisista hankinnoista (348/
2007) 5 § 1, 4 ja 6 kohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot
C-451/08 Helmut Müller
(EU:C:2010:168, tuomion 48 ja
49 kohta), C-271/08 komissio v.
Saksa (EU:C:2010:426, tuomion
75 kohta) ja C-269/14 Kansanelä-
kelaitos (EU:C:2015:329, tuomion
28 ja 31– 33 kohta)

Ympäristöasiat

KHO:2019:37

**Vesitalousasia – Pohjavesi –
Energiakaivo – Maalämpöjärjes-
telmä – Pohjaveden laatu –
Pilaantuminen – Intressivertailu
– Yleinen etu – Ilmastonmuutos
– Kasvihuonekaasupäästöt**

Hankkeen tarkoituksena oli korva-
ta valittajien omistamalla kiinteis-
töllä sijaitsevan asuinrakennuksen
öljylämmitysjärjestelmä maaläm-
möllä energiakustannusten pien-
entämiseksi. Hanketta varten kysy-
myksessä olevan kiinteistön kal-
lioperään oli tarkoitus porata ener-
giakaivo noin 180 metrin syvyy-
teen. Energiakaivo tulisi sijoittu-
maan pohjavesialueelle pohjave-
den varsinaiselle muodostumis-
alueelle. Hankkeen toteuttaminen
edellytti siten vesilain nojalla
myönnettävää lupaa.

Vesitalouslupan myöntämisen
edellytyksiä arvioitiin vesilain
3 luvussa säädetyn intressivertai-
lun perusteella.

Valittajat olivat vedonneet yleis-
sen edun näkökulmasta siihen, että
hanke toteutti osaltaan ilmaston-
muutoksen torjuntaan liittyviä ta-
voitteita. Intressivertailussa huo-
mioon otettavilla yleisillä eduilla
tarkoitettiin vesilain 3 luvun
6 §:ssä hankkeeseen välittömästi
liittyviä konkreettisia hyötyjä. Lain
esitöissä esimerkkeinä yleisistä
eduista mainittiin liikenneinfra-
struktuuri, vesihuolto ja luonnon-
suojaus. Hyöty, joka voidaan saa-
vuttaa fossiilisten polttoaineiden
käyttöön perustuvan energian ku-
lutuksen vähentymisestä ja uusiu-
tuvan energian käytön lisääntymis-
estä sekä tästä aiheutuvasta kasvi-
huonekaasupäästöjen vähentymi-
sestä, oli välillistä. Lisäksi oli huo-

mattava, että vesilain mukainen
intressivertailu tehtiin hankekohtai-
sesti. Nyt kysymyksessä olevan
hankkeen vaikutus edellä tarkoi-
tettuun seuraukseen eli kasvihuo-
nekaasupäästöjen vähenemiseen
oli joka tapauksessa arvioitava hy-
vin vähäiseksi. Tällaista hyötyä ei
näin ollen voitu ottaa nyt kysy-
myksessä olevaa hanketta koske-
vassa intressivertailussa huo-
mioon yleisen edun kannalta mer-
kityksellisenä hyötynä.

Intressivertailussa hankkeesta
saatavana vesilain 3 luvun 7 §:ssä
tarkoitettuna yksityisenä hyötynä
oli otettava huomioon maalämpö-
järjestelmällä saatavan lämpöener-
gian käyttämisestä valittajien kiin-
teistölle koituva taloudellinen hyö-
ty lämmityskustannusten pienentymisen vuoksi. Tätä hankkeesta
yksityiselle edulle koituvaa hyötyä
oli vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momen-
tin 2 kohdan mukaan verrattava
hankkeesta yleisille tai yksityisille
eduille koituviin menetyksiin.

Hankkeesta pohjaveden laadul-
le pohjaveden muodostumisalu-
eella aiheutuvaa vaaraa oli vesilain
mukaisessa intressivertailussa
haittoja arvioitaessa pidettävä
huomattavana haittana. Hank-
keessa vesilain mukaisessa intres-
sivertailussa huomioon otettavat
yksityiselle edulle saatavat hyödyt
eivät olleet vesilain 3 luvun 4 §:n
1 momentin 2 kohdassa edellyte-
tyin tavoin yleiselle edulle koitu-
via menetyksiä huomattavasti
suurempia. Sen vuoksi hakemus
oli hylättävä.

Vesilaki (587/2011) 3 luku 2 § 1 mo-
mentti, 4 § 1 momentti 2 kohta, 6 §
ja 7 §

KHO:2019:55

**Ympäristölupa – Vesitalouslupa
– Ydinvoimalaitos – Hanhikivi –
Ympäristövaikutusten arviointi-
menettely – Arviointimenettelyn
riittävyys arviointi lupa-asian
muutoksenhaussa – Toiminnan-
harjoittajan selvilläolovelvolli-
suus – Kalakantoihin kohdistuva
erityinen selvitys**

Fennovoima Oy:n hankkeessa oli
kysymys ydinenergialaissa (990/
1987) tarkoitettun ydinvoimalaitok-
sen ja siihen liittyvien muiden ra-
kennusten ja rakenteiden rakenta-
misesta Pyhäjoen Hanhikiven nie-
men alueelle. Ydinvoimalaitoksen
rakentaminen edellytti hankkeen

käsittelyä muun ohella maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaa-voitusmenettelyissä ja lupamenettelyissä sekä ydinenergialain, ympäristönsuojelulain, vesilain ja kemikaalilain mukaisissa lupamenettelyissä. Ydinvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointimenettely oli toteutettu vuosina 2013 ja 2014. Hankkeelle myönnettyä ympäristö- ja vesitalouslupaa koskevassa muutoksenhaussa oli valitusten johdosta muun ohella arvioitava, oliko ympäristövaikutusten arviointimenettely suoritettu puutteellisesti.

Ympäristövaikutusten arviointi oli otettava huomioon kaikissa hanketta koskevissa lupapäätöksissä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (468/1994) 13 §:n edellyttämällä tavalla. Ydinvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa oli kuvattu laitoksen toimintaa ja arvioituja ympäristövaikutuksia. Ydinpolttoaineen loppusijoitusta ja kuljetusta loppusijoitukseen oli tarkasteltu ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa riittävällä tarkkuudella, kun otettiin huomioon näiden toimintojen merkitys nyt kysymyksessä olevan Hanhikiven niemelle rakennettavaksi suunnitellun ydinvoimalaitoksen ympäristö- ja vesitalouslupan kannalta. Tämän vuoksi ydinvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei ollut suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti sillä perusteella, että ydinpolttoaineen loppusijoitus oli pääosin erotettu käsiteltäväksi myöhemmin erillisessä arviointimenettelyssä. Arviointimenettelyä ei ollut suoritettu puutteellisesti myöskään sillä perusteella, että ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa kuvatuista hankkeen vaikutuksista oli esitetty tarkempia tietoja hankkeen myöhemmissä lupamenettelyissä.

Puheena olevassa ydinvoimalaitoksen ympäristö- ja vesitalouslupaa koskevassa asiassa oli kysymys myös toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuuden laajuudesta sekä lupamääräyksissä asetetuista toiminnassa käytettäviä kemikaaleja ja toiminnan kalakan- toihin kohdistuvia vaikutuksia koskevista selvitysvelvoitteista.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) 10 §, 13 §, 17 §

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 6 §, 54 §, 57 §
Vesilaki (587/2011) 3 luku 14 §

Verotusasiat

KHO:2019:38

Henkilökohtaisen tulon verotus – Luovutusvoitto – Maatila – Omaisuuden luovutus – Kuolinpesän ulkopuoliset varat

Perittävän veljenpoika D sai pesänjakajan toimittamassa perinnönjaossa perittävän sisaren A:n vastustuksesta huolimatta maatilan perintökaaren 25 luvun mukaisessa jaossa käyvän hinnan alittavaa lunastuskorvausta vastaan. Luovutusvoittoverotusta toimitettaessa A:n katsottiin luovuttaneen jaossa omaisuutta D:lle siltä osin kuin D maksoi A:lle lunastushintaa kuolinpesän ulkopuolisilla varoilla. Luovutuksesta saatu voitto oli A:n veronalaista pääomatuloa. Verovuosi 2013.

Tuloverolaki 45 § 1 momentti, 46 § 1 momentti ja 47 § 1 momentti (728/2004)
Ks. KHO 1990 B 536 ja KHO 1968 II 537

KHO:2019:39

Veronkanto – Veronkuittaus – Konkurssi – Kiinteistöveron palautus – Konkurssisaatavat

A Oy asetettiin konkurssiin 6.3.2013. A Oy:n konkurssipesä vastasi vastuuvollisena vuodelta 2015 määrätystä kiinteistöverosta ja maksoi sen konkurssipesän massavelkana. Konkurssipesän oikaisuvaatimuksesta mainittua veroa palautettiin. Vaikka vero-oikeudellisesti kysymyksessä oli verovelvolliselle eli A Oy:lle maksettava veronpalautus, sitä ei voitu käyttää sellaisten A Oy:n konkurssiin asettamista edeltäneiden verovelkojen suorituksiksi, joista konkurssipesä ei ollut mas-savelkaisessa vastuussa.

Veronkantolaki (609/2005) 2 § 7 kohta, 25 §, 26 § 3 momentti ja 39 § 2 momentti
Konkurssilaki 5 luku 1 § 1 momentti ja 16 luku 2 § 1 momentti

KHO:2019:40

Verotusmenettely – Verotarkastus – Vertailutietotarkastus –

Sivullisen erityinen tiedonantovelvollisuus

Tutkivien journalistien kansainvälinen järjestö oli saanut haltuunsa veroparatiisiyhtiöihin liittyvän aineiston, johon se oli myöntänyt Suomessa luku-oikeuden A Oy:lle ja sen palveluksessa oleville toimittajille B:lle ja C:lle. A Oy oli uutisoinut aineistosta saatuja tietoja.

Verohallinto oli verotusmenettelystä annetun lain verotarkastusta ja vertailutietotarkastusta koskevien 14 ja 21 §:n nojalla kehottanut A Oy:tä esittämään aineiston tarkastettavaksi. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että vertailutietotarkastuksessa on tavanomaisen verotarkastuksen tavoin lähtökohtana tarkastuksen kohdentaminen kirjanpitoon tai muuhun tulonhankkimistoimintaan liittyvään aineistoon. A Oy:öön kohdistuvaa vertailutietotarkastusta ei voitu toimittaa yksinomaan siinä tarkoituksessa, että yhtiötä kehoitettiin esittämään nyt kysymyksessä oleva aineisto, joka ei ollut yhtiön kirjanpitoaineistoa tai liittynyt sen tulonhankkimistoimintaan. Äänestys 4–1.

Verohallinto oli lisäksi verotusmenettelystä annetun lain sivullisen erityistä tiedonantovelvollisuutta koskevan 19 §:n nojalla kehottanut A Oy:tä, B:tä ja C:tä esittämään toimittajien keräämät tiedot, jotka koskivat aineistosta tunnistettuja suomalaisia yrityksiä ja henkilöitä. Korkein hallinto-oikeus totesi lain esitöihin viitaten, että tietopyynnöt, joiden yksilöinti ei perustu Verohallinnon tiedossa oleviin konkreettisiin seikkoihin, eivät ole mahdollisia. Kehotuksia oli pidettävä sellaisina massaluonteisina tietopyyntöinä, joiden esittämiseen Verohallinnolla ei mainittu lainkohdan perusteella ollut oikeutta.

Laki verotusmenettelystä 14, 19 ja 21 §
Hallintolaki 6 §

KHO:2019:42

Henkilökohtaisen tulon verotus – Luovutusvoitto – Omaisuuden käsite – Virtuaalivaluutta – Maksuväline – Arvopaperi – Ether

A oli sijoittanut varojaan Ether-virtuaalivaluuttaan. Virtuaalivaluut-ta voidaan käyttää sekä vaihdon välineenä että sijoituskohteena, ja

sen arvo määräytyy kysynnän ja tarjonnan mukaan.

A aikoi myydä ostamaansa Ether-virtuaalivaluutaa niin, että hän saisi vastikkeeksi virallista valuutaa eli euroja tai dollareita. A:lle virtuaalivaluutan luovutuksista kertyvää voittoa ei ollut katsottava tuloverolain 53 §:n 8 kohdassa tarkoitetuksi valuuttakurssivoitoksi eikä tuloverolain 32 §:ssä tarkoitetuksi muuksi pääomatuloksi kuin luovutusvoitoksi. Jos A myi omistamaansa Ether-virtuaalivaluutaa, luovutusta oli pidettävä tuloverolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettuna omaisuuden luovuttamisena, johon oli sovellettava tuloverolain 46 §:n 1 momentin luovutusvoiton laskemista koskevia säännöksiä.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 1.1–31.12.2017. Tuloverolaki 32 §, 45 § 1 momentti, 46 § 1 momentti ja 53 § 8 kohta

KHO:2019:43

Ennakkoperintä – Työnantajan sosiaaliturvamaksu – Ryhmäeläkevakuutus – Kollektiivinen lisäeläketurva – Palkka – Vakuutusmaksun määräytymisen peruste – Yrittäjäasemassa oleva henkilöosakas – Muut henkilöosakkaat

X Oy oli ottanut ryhmäeläkevakuutuksen, jossa vakuutettavan eläkeryhmän oli muodostanut toimitusjohtajana toiminut enemmistöosakas A, osastojen päällikköinä toimineet muut yhtiön henkilöosakkaat B, C, D ja E sekä työntekijä F, joka ei ollut osakasasemassa yhtiössä. Toimitusjohtaja A kuului yrittäjän eläkelain soveltamisalaan ja muut vakuutetut työntekijän eläkelain soveltamisalaan. Vakuutusmaksun perusteena oli A:n osalta hänelle maksetun palkan ja hänelle jaettujen osinkojen yhteismäärän nojalla arvioitu ansiotaso. Muiden vakuutettujen osalta vakuutusmaksun perusteena oli heille maksettujen palkkojen nojalla arvioitu ansiotaso.

Toimitetussa verotarkastuksessa oli katsottu, ettei X Oy:n ottama ryhmäeläkevakuutus ollut kollektiivinen, koska vakuutusmaksujen määräytymisperuste ei ollut kaikkien vakuutettujen osalta yhdenmukainen. Yhtiölle oli verotarkastuskertomuksen perusteella maksuunpantu toimittamatta jätetyt

ennakonpidätykset sekä suorittamatta jääneet työnantajan sosiaaliturvamaksut viivästysseuraamukseksi ja veronkorotukseksi.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että vakuutettuihin henkilöihin soveltuvien eläkelakien säännöksissä työtulojen perusteet oli määritelty eri tavoin. X Oy:n ei ollut katsottava menetelleen virheellisesti, kun se oli vapaaehtoista ryhmäeläkevakuutusta ottaessaan määrittänyt henkilöosakkaiden ansiotasot heihin soveltuvien eläkelakien mukaisin perustein. Tämän vuoksi X Oy:n ottama vapaaehtoinen ryhmäeläkevakuutus oli katsottava kollektiiviseksi eläkevakuutukseksi. Vuodet 2012–2014.

Tuloverolaki 96 a § 2 momentti Ennakkoperintälaki 13 § 1 momentti

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettu laki 4 § (1114/2005) 1 momentti ja 2 momentti 1 kohta Työntekijän eläkelaki 7 § (1192/2010) 1 momentti ja 70 § 1 momentti Yrittäjän eläkelaki 3 § 3 momentti ja 112 § 1 momentti

KHO:2019:45

Arvonlisävero – Verollinen myynti – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Sosiaalihuoltopalvelu – Sosiaaliviranomaisten valvoma toiminta – Perheryhmäkotipalvelut – Alaikäisten maahanmuuttajien kotouttamispalvelut

A tuotti kunnille perheryhmäkotipalveluja, tukiasuntolapalveluja ja tuettuja asumispalveluja. Palvelut annettiin Suomessa oleskeluluvan saaneille ilman huoltajaa Suomeen saapuneille lapsille ja nuorille, ja niiden antaminen perustui kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin (1386/2010). Asiassa oli ratkaistavana, olivatko A:n tarjoamat palvelut arvonlisäverolain 37 ja 38 §:n mukaisia verosta vapautettuja sosiaalihuoltopalveluja.

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan ja mainittujen asumisyksiköiden toimintaa valvoivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan mainittuun toimintaan sovellettiin muun muassa tiloja ja henkilöstöä koskevien vaatimusten osalta myös lastensuojelulakia, ja sosiaalihuollon alueelliset ohja-

us-, lupa- ja valvontaviranomaiset aluehallintovirastot valvoivat toimintaa tältä osin. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston keskusverolautakunnalle antaman lausunnon mukaan alaikäisten oleskeluluvan saaneiden maahanmuuttajien sijoittamiseen liittyvien ryhmäkotien tai muiden asuinyksiköiden perustamisessa ei ollut kysymys yksityisen sosiaalihuollon palvelusta, eikä perästään tähän tarkoitukseen perustettuja ryhmäkoteja merkitty yksityisten palvelujen antajien rekisteriin.

Vaikka nyt kysymyksessä olevaan toimintaan liittyi myös lastensuojelullisia piirteitä ja vaikka aluehallintovirasto, joka on sosiaaliviranomainen, valvoi toimintaa joiltain osin, toiminta kuitenkin pääasiallisesti kuului elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvonnan piiriin. Verosta vapautetun sosiaalihuollon ja muiden palvelujen rajanvedon pitämiseksi selkeänä ei ollut syytä poiketa siitä verotus- ja oikeuskäytännössä noudatetusta edellytyksestä, että ollakseen arvonlisäverolain 38 §:ssä tarkoitettulla tavalla sosiaaliviranomaisen valvoma toimintaa palvelun tuottajan tuli olla merkittynä yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien rekisteriin. Näillä perusteilla A:n ennakkoratkaisuhakemuksessa tarkoitettu asumispalvelutoiminta ei ollut arvonlisäverolain 37 ja 38 §:ssä tarkoitettua verosta vapautettua sosiaalihuoltoa. Äänestys 3–2.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 15.6.2018–31.12.2019.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 37 § ja 38 §
Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta c alakohta ja 132 artikla 1 kohta g alakohta
Laki kotoutumisen edistämisestä 1 §, 4 § 1 momentti, 6 §, 28 §, 37 § 6 kohta ja 38 § 1 momentti
Lastensuojelulaki 58–60 § ja 80 § 2 momentti
Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 2 § 1 momentti, 3 § 3 ja 4 kohta sekä 7 §

KHO:2019:48

Arvonlisävero – Tavarain ja palvelun myynnin käsitteet – Purkutyöpalvelun myynti ja purkujätteen hyödyntäminen – Purku-

kohteen osto ja purkutyöpalvelun myynti – Unionin tuomioistuimen antama ennakkoratkaisu

Asiassa oli ratkaistavana, katsottiinko A Oy:n suorittavan yhden vai kaksi liiketointa sellaisen purkutyösopimuksen nojalla, jonka mukaan A Oy:llä oli velvollisuus kuljettaa pois purkujätteet, jotka se voi -siltä osin kuin purkujätteen sisältyy metalliromua - sopimuksen mukaan myydä edelleen (A Oy:n tekemän ennakkoratkaisuhakemuksen kohta 1.), ja sellaisen purettavien tavaroiden ostosopimuksen nojalla, joka sisältää velvollisuuden romuttaa tai purkaa ja kuljettaa pois nämä tavarat ja kuljettaa pois tästä syntyvät jätteet (ennakkoratkaisuhakemuksen kohta 2.).

Unionin tuomioistuimen annettua asiassa korkeimman hallinto-oikeuden pyynnöstä ennakkoratkaisun korkein hallinto-oikeus katsoi, että sekä ennakkoratkaisuhakemuksen kohdassa 1. että kohdassa 2. tarkoitettussa tilanteessa oli arvonlisäverotuksen kannalta kysymys kahdesta eri liiketoimesta. Kohdassa 1. tarkoitettussa tilanteessa purkutyösopimuksen oli katsottava sisältävän yhtäältä A Oy:n suorittaman palvelun myynnin purkutyön tilaajalle ja toisaalta A Oy:n edelleen myytävissä olevan metalliromun oston purkutyön tilaajalta. Kohdassa 2. tarkoitettussa tilanteessa purettavaksi ostettava -sopimuksen oli katsottava sisältävän yhtäältä purettavan kohteen omistajan suorittaman tavaran myynnin A Oy:lle ja toisaalta A Oy:n suorittaman purkutyöpalvelun myynnin tavaran myyjälle.

Verohallinnon arvonlisäverotusta koskeva ennakkoratkaisu ajalle 11.6.2015–31.12.2016.
Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 2 § 1 momentti, 8 c §, 8 d §, 17 § ja 18 §
Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a ja c alakohta, 14 artikla 1 kohta, 24 artikla 1 kohta ja 199 artikla
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-410/17, A Ltd

KHO:2019:56

Henkilökohtaisen tulon verotus – Osinko – Pääomatulo – Kaksi osingonjakoa verovuoden

aikana – Osakkeiden luovutus osingonjakojen välissä – Luovuttaja

X Oy:n osakkaina verovuoden 2013 alussa olivat olleet A (896 osaketta), B (45 osaketta), C (2 osaketta), D (45 osaketta) ja E (2 osaketta). X Oy oli jakanut verovuonna 2013 osinkoa niin, että osinkoa oli nostettavissa 200 euroa osaketta kohden 1.1.2013 ja 300 euroa osaketta kohden 25.11.2013. X Oy:n osakkeen matemaattiselle arvolle laskettu yhdeksän prosentin tuotto oli ollut 270,661 euroa osakkeelta.

A oli saanut omistamiensa 896 osakkeen nojalla osinkoa X Oy:ltä verovuoden 2013 alussa 179200 euroa. A oli 30.9.2013 luovuttanut 100 X Oy:n osaketta B:lle ja 150 X Oy:n osaketta C:lle. Luovutusten jälkeen A oli omistanut 646 X Oy:n osaketta. A oli saanut näiden osakkeiden nojalla osinkoa X Oy:ltä verovuoden 2013 lopussa 193800 euroa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei osakkeiden luovutus muuttanut X Oy:n pääomatulona jakamien osinkojen enimmäismäärää. Koska X Oy:n ensimmäisessä osingonjaossa jakaman osingon kokonaismäärä oli jäänyt vähäisemmäksi kuin mikä oli ollut yhtiön osakkeen matemaattiselle arvolle laskettu yhdeksän prosentin tuotto, A:n ensimmäisessä osingonjaossa saama osinko 179200 euroa oli kokonaan pääomatuloa. Koska osingosta oli ansiotuloa vain tuloverolain 33 b §:n 1 momentissa tarkoitettun vuotuisen tuoton ylittävä määrä, A:n jälkimmäisen osingonjakopäätöksen nojalla saamien osinkojen osalta pääomatulo-osuuden määrää laskettaessa huomioon oli otettava se määrä, joka osingonjakopäätöksellä 10.12.2012 oli jäänyt pääomatulo-osinkona jakamatta. Siten jälkimmäisen osingonjaon osalta A:n pääomatulo-osinkoa oli se määrä, joka hänelle oli hänen tällöin omistamien 646 osakkeen osalta jäänyt kertymättä ensimmäisessä osingonjaossa eli 70,661 euroa osakkeelta, yhteensä 45647,01 euroa. A:n X Oy:ltä verovuonna 2013 muutoin saamat osingot olivat hänen ansiotuloaan. Verovuosi 2013.

Äänestys 3–2.

Tuloverolaki 33b § 1 momentti (1515/2011)
Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 2 § ja 9 §.

KHO:2019:57

Henkilökohtaisen tulon verotus – Osinko – Pääomatulo – Kaksi osingonjakoa verovuoden aikana – Osakkeiden luovutus osingonjakojen välissä – Luovutuksensaaja

X Oy:n osakkaina verovuoden 2013 alussa olivat olleet A (896 osaketta), B (45 osaketta), C (2 osaketta), D (45 osaketta) ja E (2 osaketta). X Oy oli jakanut verovuonna 2013 osinkoa niin, että osinkoa oli nostettavissa 200 euroa osaketta kohden 1.1.2013 ja 300 euroa osaketta kohden 25.11.2013. X Oy:n osakkeen matemaattiselle arvolle laskettu yhdeksän prosentin tuotto oli ollut 270,661 euroa osakkeelta.

B oli saanut omistamiensa 45 osakkeen nojalla osinkoa X Oy:ltä verovuoden 2013 alussa 9000 euroa. A oli 30.9.2013 luovuttanut 100 X Oy:n osaketta B:lle. Luovutuksen jälkeen B oli omistanut 145 X Oy:n osaketta. B oli saanut näiden osakkeiden nojalla osinkoa X Oy:ltä verovuoden 2013 lopussa 43500 euroa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei osakkeiden luovutus muuttanut X Oy:n pääomatulona jakamien osinkojen enimmäismäärää. Koska X Oy:n ensimmäisessä osingonjaossa jakaman osingon kokonaismäärä oli jäänyt vähäisemmäksi kuin mikä oli ollut yhtiön osakkeen matemaattiselle arvolle laskettu yhdeksän prosentin tuotto, B:n ensimmäisessä osingonjaossa saama osinko 9000 euroa oli kokonaan pääomatuloa. Koska osingosta oli ansiotuloa vain tuloverolain 33b §:n 1 momentissa tarkoitettun vuotuisen tuoton ylittävä määrä, B:n jälkimmäisen osingonjakopäätöksen nojalla saamien osinkojen osalta pääomatulo-osuuden määrää laskettaessa huomioon oli otettava se määrä, joka osingonjakopäätöksellä 10.12.2012 oli jäänyt pääomatulo-osinkona jakamatta. Siten jälkimmäisen osingonjaon osalta B:n pääomatulo-osinkoa oli se määrä, joka hänelle oli hänen tällöin omistamiensa 145 osakkeen osalta jäänyt kertymättä ensimmäisessä osingonjaossa eli 70,661 euroa osakkeelta, yhteensä 10245,85 euroa. B:n X Oy:ltä verovuonna 2013 muutoin saamat osingot olivat hänen ansiotuloaan. Verovuosi 2013.

Äänestys 3–2.

Tuloverolaki 33 b § 1 momentti (1515/2011)
Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 2 § ja 9 §.

KHO:2019:64

Varainsiirtoverotus – Kiinteistö-osakeyhtiön osakkeiden luovutus – Verovapaus ammattikorkeakoulutuksen rakennjärjestelyissä – Kunta luovutuksensaajana – Lain sanamuoto

Toimiluvan perusteella ammattikorkeakoulutoimintaa harjoittanut kuntayhtymä luovutti A:n kunnalle, jolla ei ollut vastaavaa toimilupaa, omistamiaan kiinteistöosakeyhtiön osakkeita. Kunta luovutti osakkeet edelleen apporttina vastaavaa toimintaa luvan nojalla harjoittavalle Ammattikorkeakoulu Oy:lle sen osakkeita vastaan.

Kuntaa ei voitu vastoin varainsiirtoverolain 43 c §:n (991/2012) 1 momentin 1 kohdan ja 3 momentin sanamuotoa pitää sellaisena mainituissa lainkohdissa tarkoitettuna luovutuksensaajana, jolle Verohallinnon on hakemuksesta palautettava suoritettu varainsiirtovero. Äänestys 4–1.

Varainsiirtoverolaki 10 §, 15 § 1 momentti, 26 § ja 43 c § (991/2012) 1–4 momentti

➔ KKO:N VALITUSLUVAT

VL:2019-23

Oikeudenkäyntimenettely – Kanteen muuttaminen

Diaarinumero: S2019/48

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Turun hovioikeus 21.11.2018 S17/1332

A vaati pesänjakajan toimittamaa omaisuuden erottelua ja hyvitysvaatimuksen johdosta tekemää ratkaisua koskevalla moitekanteellaan entisen avopuolisonsa B:n velvoittamista suorittamaan hänelle avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetun lain 8 §:n 1 momentin nojalla hyvitystä. Asian valmistelun kuluessa A esitti käräjäoikeudessa toissijaisen vaatimuksen B:n velvoittamisesta suorittamaan hänelle hyvitystä vastaava määrä velkasaatavana tai vahin-

gonkorvauksena. Hovioikeus hylkäsi hyvitysvaatimuksen ja jätti oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 2 §:ään viitaten toissijaiset vaatimukset tutkimatta katsoen, että kysymys tältä osin oli kielletystä kanteen muuttamisesta.

Kysymys hovioikeuden ratkaisun oikeellisuudesta.

VL:2019-25

Syyte – Syytesidonnaisuus Kavallus

Diaarinumero: R2018/654

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Turun hovioikeus 21.6.2018 R17/1220

Syytteen teonkuvauksen mukaan A oli syyllistynyt kavallukseen anastamalla hallussaan olevia varoja käyttämällä tilillään olevia X:n varoja omiin tarkoituksiinsa. Hovioikeus, jonka mukaan A:n tilillä olleet varat eivät enää olleet X:n varoja vaan olivat siviilioikeudellisesti muuttuneet A:n omaisuudeksi, luki A:n syyksi sen, että hän oli jättänyt tilittämättä X:lle varojen arvon. Kysymys siitä, oliko hovioikeus tuominnut A:n muusta teosta kuin siitä, mistä hänelle oli vaadittu rangaistusta.

VL:2019-26

Vainoaminen

Diaarinumero: R2018/454

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 23.4.2018 R16/2721

Hovioikeus oli katsonut A:n syyllistyneen törkeään kunnianloukkaukseen sillä perusteella, että A oli lukuisissa eri yhteyksissä esittänyt toisesta samalla työpaikalla työskennelleestä henkilöstä perättömiä ja halventavia väitteitä muun muassa kirjaamalla niitä työpaikan asiakastietojärjestelmään ja lähettämällä niitä sähköpostitse muille henkilöille.

Kysymys siitä, täyttääkö A:n menettely myös vainoamista koskevan rikostunnusmerkistön ja, jos täyttää, voidaanko A tuomita törkeään kunnianloukkauksen ohella myös vainoamisesta.

VL:2019-28

Yhdistys – Yhdistyksen lakkauttaminen – Perustuslaki – Euroopan ihmisoikeussopimus –

Sananvapaus – Yhdistymisvapaus – Oikeuksien väärinkäytön kieltö

Diaarinumero: S2018/698

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Turun hovioikeus 28.9.2018 S18/7

Poliisihallitus vaati rekisteröimättömän yhdistyksen julistamista lakkautetuksi sillä perusteella, että yhdistys toimii olennaisesti vastoin lakia ja hyviä tapoja. Poliisihallituksen mukaan yhdistyksen toiminta ei nauti sananvapauden eikä yhdistymisvapauden suojaa, sillä yhdistyksen tarkoitus, tavoitteet ja toiminta huomioon ottaen kyse on näiden vapauksien väärinkäytöstä.

Kysymys siitä, onko lainmukaiset edellytykset määrätä yhdistys lakkautettavaksi.

VL:2019-32

Takavarikko – Takavarikoidun esineen palauttaminen

Diaarinumero: R2019/39

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Turun hovioikeus 16.11.2018 R17/1116

Käräjäoikeus oli lukenut A:n syyksi törkeän petoksen ja velvoittanut A:n suorittamaan asianomistajalle vahingonkorvausta tietyn rahamäärän. Käräjäoikeus oli samalla velvoittanut A:n luovuttamaan osakorvauksena asianomistajan omistukseen A:n hallusta takavarikoidun henkilöauton. Käräjäoikeus oli lisäksi kumonnut takavarikon ja määrännyt henkilöauton palautettavaksi asianomistajalle.

A:n valituksen johdosta hovioikeus hylkäsi syytteen törkeästä petoksesta ja vapautti A:n velvollisuudesta suorittaa vahingonkorvausta asianomistajalle. Hovioikeus ei lausunut mitään siitä, kenelle takavarikossa ollut henkilöauto oli palautettava.

Kysymys hovioikeuden menetelyn oikeellisuudesta.

VL:2019-33

Velallisen rikos – Törkeä velallisen epärehellisyys

Diaarinumero: R2018/713

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 10.7.2018 R17/56

Syytteen mukaan A oli lahjoittanut, luovuttanut tai hävittänyt määräysvallassaan olleen yhtiön omaisuutta ilman hyväksyttävää syytä ja aiheuttanut yhtiön maksukyvyttömäksi tuleminen sekä oleellisesti pahentanut sitä.

Käräjäoikeus luki A:n syyksi törkeän velallisen epärehellisyyden. Hovioikeus hylkäsi syytteen katsoen muun ohella, että yhtiö oli tullut maksukyvyttömäksi syytteessä ilmoitettua ajankohtaa myöhemmin ja että A ei ollut yhtiön taloudellinen tilanne huomioon ottaen voinut väitetyjä vararikkotekoja tehdessään ennakoida, että syytteen mukaiset teot aiheuttaisivat myöhemmin yhtiön maksukyvyttömäksi tuleminen. Hovioikeus katsoi myös, että osa väitetyistä vararikkoteoista oli ollut hyväksyttävää.

Kysymys siitä, onko A syyllistynyt menettelyllään törkeään velallisen epärehellisyyteen ja erityisesti maksusuunnitelman vaikutuksesta maksukyvyttömyyden arviointiin.

VL:2019-34

Lapsen elatus – Hoitovapaa

Diaarinumero: S2018/681

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 19.9.2018 S17/1307

Eronneilla vanhemmillä oli yhteisten lasten lisäksi kummallakin alle 3-vuotias lapsi, jota hoitaakseen he olivat jääneet hoitovapaalle. Kysymys vanhempien elatusvastuun määrittämisestä hoitovapaiden pitämisen aikana.

VL:2019-37

Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen – Liikenneturvallisuuden vaarantaminen

Diaarinumero: R2018/361

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Itä-Suomen hovioikeus 13.3.2018 R18/106

A oli laiminlyönyt noudattaa väistämismääräyksiä risteyksessä

osoittavaa liikennemerkkiä ja törmännyt risteystä ylittäessään ajoneuvollaan B:n kuljettamaan moottoripyörään seurauksin, että B oli menehtynyt saamiinsa vammoihin. Kysymys siitä, oliko A syyllistynyt törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen.

VL:2019-38

Pakkokeino – Vangitseminen

Diaarinumero: R2019/262

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 5.2.2019 R19/288

Käräjäoikeus oli törkeää huumausainerikosta ym. koskevassa asiassa pääkäsittelyn lopuksi määrännyt A:n pidettäväksi edelleen vangittuna tuomion antamiseen saakka. Käräjäoikeus oli ilmoittanut antavansa tuomion kansliassa ja lausuvansa tuomiossa uudelleen vangittuna pitämisestä.

A kanteli hovioikeuteen vangittuna pitämisestään. Hovioikeus hylkäsi kantelun.

Kysymys siitä, onko asiassa ollut pakkokeinoina mukaiset edellytykset määrätä A pidettäväksi edelleen vangittuna pääkäsittelyn päättymisen ja tuomion antamisen välisenä aikana.

VL:2019-41

Virkarikos – Virkavelvollisuuden – rikkominen – Pahoinpitely – Poliisimies – Voimakeinojen käyttö

Diaarinumero: R2019/161

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Vaasan hovioikeus 18.12.2018 R17/877

Kysymys siitä, oliko poliisimies oikeutettu käyttämään etälamautinta kiinniottotilanteessa.

VL:2019-42

Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen –

– Rangaistuslajin valinta – Törkeä petos

Diaarinumero: R2019/228

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 24.1.2019 R17/1701

A, jolla ei ollut suomalaista oikeustieteellistä tutkintoa eikä siihen rinnastuvaa tutkintoa ulkomailla eikä siten oikeutta toimia oikeudenkäyntiavustajana suomalaisessa tuomioistuimessa, oli esiintynyt asianmiehenä ja avustajana esituskinnassa ja useissa eri riita- ja rikosoikeudenkäynneissä ilmoittaen olevansa oikeustieteen kandidaatti ja asianajaja.

A oli hovioikeudessa tuomittu yhdeksästä törkeästä petoksesta sekä asianajajista annetun lain säännösten rikkomisesta 1 vuoden 8 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Kysymys rangaistuksen määräämisestä.

VL:2019-43

Yksityishenkilön velkajärjestely – Maksuohjelma

Diaarinumero: S2018/126

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Itä-Suomen hovioikeus 29.12.2017 S17/1114

Velallinen oli ennen velkajärjestelyn hakemista pyytänyt velkojia ilmoittamaan saatavansa eriteltynä velallisen pyytämälle päivämäärälle laskettuna (saldopäivä).

Käräjäoikeus oli määrännyt velkajärjestelyn aloittamista päätettäessä selvittäjän, joka oli puolestaan pyytänyt velkojia ilmoittamaan saatavansa eriteltynä velkajärjestelyn aloittamispäivälle. Velkajärjestelyn aloittamisesta käräjäoikeus oli päättänyt ennen kuin saldopäivästä oli kulunut kuusi kuukautta.

Kysymys siitä, olivatko tavallisten velkojen korot maksuohjelmassa viimesijaisia saldopäivästä lukien vai velkajärjestelyn aloittamisesta lukien.